

Oponentský posudek bakalářské práce Markéty Vávrové: „*Genderové sňatkové stereotypy v současné západobengálské společnosti*.“ Praha 2007, Fakulta humanitních studií UK, 38 s. + 15 s. příloh

Bakalářská práce Markéty Vávrové „*Genderové sňatkové stereotypy v současné západobengálské společnosti*“ se na základě studia tradičních posvátných textů a empirického materiálu tvořeného sňatkovými inzeráty zabývá proměnou vnímání femininity a maskulinity v současné západobengálské společnosti. Za cíl si autorka klade „zjistit, jaké nároky jsou kladeny na dnešní nevěsty a ženichy v hinduistické bengálské společnosti: nakolik tyto požadavky zaznívající v inzerátech odpovídají daným společenským a genderovým stereotypům a nakolik se zde projevují modernizační prvky“ (s. 5).

V úvodní části práce (*Teoretická východiska*, s. 6-7) autorka nejprve vymezuje pro svou práci stěžejní pojmy, konkrétně gender, stereotyp a archetyp, a následně prezentuje metodiku použitou při své práci (*Metodika bakalářské práce*, s. 8-9).

Definice pojmů se autorka zhostila úspěšně, pouze z jejího podání není zcela jasné, se kterou definicí archetypu hodlá ve své práci dále operovat, zda-li se kloní spíše k pojetí Eliadeho nebo Junga, resp. Prattové (s. 7).

Metodologicky se autorka hlásí ke „kombinaci kvalitativního a kvantitativního výzkumu“, „indukční metodě“ a užití „zakotvené teorie“ (s. 8). Jak dokládá analytická část práce (s. 23-35), primárně autorka pracuje zejména s frekvenční analýzou, přestože ji v metodologii explicitně nezmiňuje. Kromě ní užívá také některé z konceptů zakotvené teorie (podle Hendela), jejichž pomocí abstrahuje a kategorizuje empirická data. Opomíjí však přitom její další klíčové prvky (např. vůbec nezmiňuje další stěžejní součásti jako třístupňové kódování, teoretické vzorkování, atd.). Aby mohla fundovaně použít zakotvenou teorii, nikoliv pouze její fragmenty, bylo by zapotřebí, aby spíše než z Hendlova stručného přehledu, který má více informativní než didaktický charakter, čerpala z původní publikace Strausse a Corbinnové. Kromě toho, jak si i autorka explicitně uvědomuje na s. 8, metoda „zakotvené teorie“ slouží k indukčnímu budování teorie, k čemuž však v tomto případě nedochází. Autorka netvoří teorii, pouze na základě empirického materiálu komparuje současné genderové stereotypy s genderovými archetypy. To je samozřejmě pro bakalářskou práci naprosto dostačující, ovšem s využitím jiných metod než je zakotvená teorie.

Výzkumný vzorek, který představuje 100 inzerátů získaných náhodným výběrem z bengálského tisku „*Rabibáber ánanda*“ z roku 2006, je pro potřeby bakalářské práce zcela dostačující. Bylo by však vhodné blíže upřesnit, jak tento náhodný výběr probíhal. Na druhou stranu je třeba velmi ocenit schopnost autorky pracovat s původními bengálskými, respektive anglickými texty inzerátů (které společně s jejich překlady tvoří přílohu bakalářské práce).

Po teoretickém a metodologickém úvodu autorka stručně představuje politickou a náboženskou situaci zkoumané oblasti (*Indologický kulturní kontext*, s. 10-11). Následující kapitoly *Genderové archetypy - obraz v indických posvátných textech a legendách* (s. 12-14) a *Struktura společnosti podle Manuova zákoníku* (s. 15-16), poskytují referenční materiál pro zamýšlenou komparaci s empirickými daty. Autorka stručně rozebírá dva texty, které považuje za důležité pro formování tradičního vnímání genderových rolí, epos Rámájana a tzv. Manuův zákoník. V další kapitole (*Obrazy genderu v procesu modernizace*, s. 17-22), autorka ukazuje modernistické tendence hinduistické společnosti ve vztahu ke vnímání tradičních genderových rolí, přičemž zmiňuje reformy hinduismu, rostoucí význam vzdělávání, zákaz „sátí“, postavení vdov a rozvod.

Jádro práce představuje již zmiňovaná analýza sňatkových inzerátů (*Obraz genderu ve sňatkových inzerátech*, s. 23-35), které se autorka zhostila velmi úspěšně. V analýze autorka postupuje systematicky, z empirického materiálu abstrahuje obecné kategorie (např. kastu,

vzdělání, rodinu nevěsty a ženicha, apod.), které nejprve kvantitativně analyzuje (za pomoci již zmiňované frekvenční analýzy) a poté následně interpretuje v kontextu bengálské socio-kulturní situace a částečně také komparuje s tradičními genderovými archetypy.

V *Závěru* (s. 36) autorka stručně shrnuje výsledky svého výzkumu do obrazu ideální manželky / manžela tak, jak je prezentují inzerenti. Explicitně si přitom uvědomuje tu zásadní skutečnost, že se ve většině případů jedná o obraz vytvářený rodiči potencionálních partnerů, nikoliv samotnými potencionálními partnery. V úplném závěru pak autorka naznačuje posuny, které ve vnímání genderových rolí nastaly v porovnání s jejich tradičním vnímáním, což by ale si jistě zasloužilo větší rozsah než pouhé tři věty.

Práci doplňuje čtrnáctistránková příloha složená z originálů a překladů všech analyzovaných inzerátů. Jejich zařazení je nesporným kladem, stejně jako skutečnost, že na ně autorka v textu explicitně odkazuje.

Bohužel výrazné nedostatky vykazuje seznam použité literatury. Téměř polovina položek postrádá některý z povinných bibliografických údajů (ať již vydavatele, místo vydání, rok vydání či dokonce autora). Zejména v případě článků z periodik, jsou uvedeny pouze názvy periodik, jejich čísla a rok vydání, ovšem zcela bez autora i samotného názvu článku!

S tímto problémem se pojí také nedůsledné vedení poznámkového aparátu, kdy autorka užívá simultánně několik citačních úzů (viz s. 7).

I přes zmíněné nedostatky považuji práci za zdařilou. Autorka v ní ukazuje, že si dokáže vymezit výzkumný problém, sebrat, analyzovat a interpretovat empirická data v kontextu sledované socio-kulturní situace. Výrazným kladem je neotřelé téma a zejména práce s cizojazyčnými zdroji (nejen angličtinou, ale hlavně bengálštinou). Výsledný dojem však poněkud kazí zmiňované metodologické a bibliografické problémy.

Celkově práce splňuje podmínky kladené na bakalářskou práci, proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení *velmi dobře* v rozmezí 37-39 kreditů.

V Praze, 4. září 2007

Mgr. Martin Heřmanský